

Petrică TRUȘCĂ
Andrada Mihaela TRUȘCĂ

DREPT CIVIL. PERSOANELE

Petrică TRUȘCĂ
Andrada Mihaela TRUȘCĂ

DREPT CIVIL. PERSOANELE

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2015-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, 2015, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TRUȘCĂ, PETRICĂ

Drept civil : persoanele / Petrică Trușcă, Andrada Mihaela
Trușcă. - Ed. a 2-a, rev. și adăug.- București : Universul Juridic,
2015

ISBN 978-606-673-620-6

I. Trușcă, Andrada Mihaela

347(498)

347.15/.17(498)

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

telefon: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE:

tel./fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

ABREVIERI

Alin.	– alineatul
Art.	– articolul
C.Ap.	– Curtea de Apel
C.D.	– Culegere de decizii
C.D.H.-C.C.	– Culegere de decizii și hotărâri ale Curții Constituționale a României
C. civ.	– Codul civil (Legea nr. 287/2009, în vigoare de la 1 octombrie 2011)
C.m.	– Codul muncii
C. pen.	– Codul penal
C. pr. civ.	– Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	– Codul de procedură penală
C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiție
Î.C.C.J.	– Înalta Curte de Casație și Justiție
cf.	– a se compara
Dreptul	– Revista „Dreptul” – serie nouă
Dec.	– Decizie
H.G.	– Hotărârea Guvernului României
Juridica	– Revista „Juridica”
P.R.	– Revista „Pandectele române” – serie nouă
R.J.N.	– Revista Justiția Nouă
M. Of.	– Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	– nota autorului
op. cit.	– opera citată
O.G.	– Ordonanța Guvernului României
O.U.G.	– Ordonanța de urgență a Guvernului
S. civ.	– secția civilă
S. pen.	– secția penală
S. com.	– secția comercială
S.c.a.	– secția de contencios administrativ

S.C.J.	– Revista „Studii și cercetări juridice”
S.D.R.	– Revista „Studii de drept românesc”
s.n.	– sublinierea noastră
T.jud.	– Tribunal județean
T.reg.	– Tribunalul regional

CAPITOLUL I

DESPRE CAPACITATEA SUBIECTELOR DE DREPT CIVIL

Secțiunea I

Considerații generale cu privire la capacitatea juridică

§ 1. CORELAȚIA DINTRE CAPACITATEA JURIDICĂ ȘI CALITATEA DE SUBIECT DE DREPT

1.1. Calitatea de subiect de drept și noțiunea de capacitate juridică

Capacitatea poate fi exprimată științific, numai dacă pornim de la calitatea de subiect de drept civil. O astfel de abordare a problemei este nu numai necesară, dar și utilă pentru lămurirea rațiunii care stă la baza reglementărilor legale ce stabilesc statutul juridic al persoanelor, ca subiecte de drept civil.

După cum se cunoaște, dreptul civil – ca ramură a științei juridice – are ca obiect de cercetare raportul juridic civil, cu mențiunea că această cercetare „*nu se poate mărgini la o simplă exegeză de texte, ci are menirea de a examina aceste texte pornind de la izvoarele lor sociale, de a descifra ceea ce este specific influenței active pe care legislația o exercită asupra relațiilor sociale reglementate și de a desprinde, în perspectivă, căile de perfecționare a reglementărilor date*”¹. Cercetarea raportului juridic civil înseamnă în esență, studierea elementelor constitutive ale acestui raport: subiecte, conținut și obiect.

Cercetarea aprofundată a primului element al raportului juridic – subiectele sale – formează obiectul acelei părți a științei dreptului

¹ C. Stătescu, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturile reale*. Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 5.

civil pe care o putem numi „*Teoria generală a subiectelor de drept civil*”¹. În știința dreptului civil, subiectul de drept nu este definit, dar se menționează care sunt subiectele de drept civil².

Dreptul se adresează oamenilor, reglementând conduita acestora în planul relațiilor sociale. El stabilește pe seama lor un complex de drepturi – precizând condițiile și limitele în care acestea pot fi exercitate – și le impune totodată o multitudine de obligații, a căror executare este asigurată, la nevoie, prin forța de constrângere a statului. Fiecare individ se manifestă astfel, în contextul vieții sociale, ca titular de drepturi și obligații, generic numit subiect de drept.

Într-o asemenea calitate – pe care legea o recunoaște indivizilor, iar în anumite condiții și grupărilor de persoane fizice organizate – oamenii stabilesc între ei cele mai diverse raporturi sociale; o parte din aceste raporturi, intrând sub incidența normelor *juridice*, devin raporturi juridice. Exercițarea drepturilor legal recunoscute și executarea obligațiilor valabil asumate au loc în cadrul unor asemenea raporturi³.

Ca urmare, calitatea de subiect de drept e dublată permanent cu aceea de subiect al raportului juridic. Și totuși, aceste concepte sunt și rămân distincte unul față de altul, fiecare exprimând o anumită stare a celui ce participă la viața juridică: subiectul de drept este, prin specificul său, un participant virtual, în timp ce subiectul raportului juridic este un participant efectiv.

Legislația, jurisprudența și doctrina utilizează frecvent expresia persoană (fizică sau juridică) atunci când se referă la titularul de drepturi și obligații. Etimologic, această expresie derivă din latinescul

¹ Desigur, denumirea „*Teoria generală a subiectelor de drept civil*” este convențională; cu același înțeles în literatura de specialitate sunt uzitate frecvent denumirile: Subiectele raporturilor juridice civile, „*Persoanele*”, „*Persoană fizică*” (ex. E. Lupan, D.A. Popescu, *Persoană fizică*, Ed. Lumina Lex, București, 1993) și „*Persoană juridică*” (ex.: E. Lupan, D.A. Popescu, A. Marga, *Drept civil Persoană juridică*, Ed. Lumina Lex, București, 1994).

² În acest sens, C. Stătescu arată că: „Subiectele raportului juridic civil sunt persoanele fizice și juridice între care se stabilesc drepturi și obligații” (Drept civil, 1970, p. 5) și „Subiectele de drept civil se împart în două categorii: persoanele fizice și persoanele juridice” (*idem* p. 11).

³ M.N. Costin, *Marile instituții ale dreptului civil român*, vol. II, *Persoană fizică și persoană juridică*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 7.

„*persona*” prin care se desemna masca purtată pe scenele teatrului antic. Desigur, această terminologie nu a fost preluată ai domă în limbajul juridic. În domeniul dreptului, expresia *persona* a primit o accepțiune cu totul diferită: a devenit sinonim cu acela de subiect de drept, desemnându-l la modul general pe titularul de drepturi și obligații – individ, asociat unic sau grupare umană organizată – care, în această calitate, poate participa la diverse raporturi juridice. Așa cum s-a afirmat în literatura de specialitate¹, rațiunea preluării acestei sintagme în terminologia juridică rezidă în dorința de a se exprima ideea participării omului – metaforic vorbind, – ca actor, la viața social-juridică.

Sintagma persoană fizică s-a consacrat în știința dreptului și în legislație primind o accepțiune mai restrânsă decât cea sugerată de conținutul ei semantic, care vizează ființa bio-psiho-socială, adică omul considerat în întreaga sa complexitate, așa cum îl abordează antropologia filozofică. Dreptul a reținut-o atribuindu-i o semnificație proprie lui. În acest domeniu, omul este privit doar ca participant la relațiile sociale cu valoare juridică. Participarea omului la asemenea relații sociale, cum sunt cele din domeniul *juridic* nu este, nici întâmplătoare și nici ocazională, ci are un caracter necesar și se înfăptuiește continuu, fiind o modalitate de manifestare a esenței umane însăși².

Tot astfel s-a consacrat în limbajul juridic și expresia *persoană juridică*, prin care se desemnează orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și obligații civile. Ne aflăm aici în prezența unui artificiu lingvistic creat pentru a da expresie unui artificiu juridic, în virtutea căruia un asociat unic sau o grupare de persoane fizice având o organizare de sine stătătoare, un patrimoniu propriu și urmărind un scop bine determinat se înfățișează ca un tot unitar, adică subiect distinct de drept.

Raporturile juridice se stabilesc și își consumă existența în mod necesar cu participarea oamenilor, fie ca indivizi, fie organizați, în virtutea calității lor de subiecți de drept, recunoscută de lege. Numai oamenii pot fi subiecți ai unor asemenea raporturi, întrucât conduita

¹ C. Stătescu, *Drept civil*, 1970, p. 12.

² M.N. Costin, *op. cit.*, 1984, p. 8.

umană este unicul obiect al reglementării juridice. Pe baza acestei premise, în literatura de specialitate, identificându-se subiectul de drept cu subiectul raportului juridic s-a apreciat că prin aceste concepte se desemnează „... *participanții la raporturile juridice care, dispunând de capacitate juridică, pot fi titulari de drepturi și obligații, ce formează conținutul raporturilor juridice*¹”.

Reluându-se această idee într-o altă formulare, s-a arătat că „... *prin subiect de drept se înțelege participantul la raporturile juridice, adică purtătorul (titularul) de drepturi și obligații*²”.

În literatura de specialitate s-a mai formulat și opinia potrivit căreia, sintagma *subiect de drept* desemnează în egală măsură atât participantul la raporturile juridice – titularul de drepturi și obligații –, cât și vocația unui atare titular de a participa la asemenea raporturi, concretizată în aptitudinea de a-și pune în valoare drepturile și obligațiile ce-i sunt recunoscute, respectiv impuse. Această vocație se fondează pe capacitatea juridică a titularului de drepturi și obligații, adică pe o calitate specific umană, care sintetizează două atribute fundamentale ale ființei umane, rațiunea și libertatea, dându-le relevanță sub aspect juridic. Calitatea de subiect de drept și capacitatea juridică sunt și rămân însă, prin natura lor, două concepte distincte, dar care, fiind inseparabil asociate, se condiționează reciproc. Ele derivă una din alta, presupunându-se reciproc; fiecare dintre ele o sugerează pe cealaltă, astfel încât noțiunea de *subiect de drept*, deși are o dublă semnificație, totuși în limbajul juridic este utilizată cu un înțeles unic, complex, acela de participant la viața juridică înzestrat cu aptitudinea ce-i face posibilă participarea³.

¹ I. Ceterchi, M. Luburici, *Teoria generală a statului și dreptului. Note de curs*, vol. II, București. 1977, p. 280 și 285. În legătură cu definiția citată în literatura de specialitate s-a considerat a nu fi riguros exact să se utilizeze - cumulativ (iar nu alternativ) - trei expresii care, în fond, exprimă aceeași esență, și anume: „*participanții la raporturile juridice*”, „*dispunând de capacitatea juridică*” și „*pot fi titulari de drepturi și obligații*”; în realitate calitatea de „*participant la raportul juridic*” se exprimă prin noțiunea de „*capacitate juridică*” (sau capacitate de drept), iar capacitatea juridică exprimă tocmai putința (aptitudinea) de a fi titular de drepturi și obligații (Gh. Beleiu, *Drept civil. Persoanele*, București. 1982, p. 21).

² Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 21.

³ M.N. Costin, M. Mureșan, V. Ursa, *Dicționar de drept civil*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 500.

Titularul de drepturi și obligații civile se numește subiect de drept civil, iar vocația lui de a participa la raporturi juridice civile își găsește exprimare prin noțiunea tehnico-juridică de *capacitate civilă*, sau în alți termeni, se regăsește în conținutul conceptului *capacitate de drept civil*. Potrivit legislației noastre, subiectele de drept civil se împart în două categorii: persoanele fizice și persoanele juridice, fiecare dintre acestea având un regim juridic propriu.

Definiția generală a subiectului de drept civil. În definirea, cu caracter general, a subiectului de drept civil trebuie să se pornească de la conceptul general de „*subiect de drept*”, concept care aparține Teoriei generale a dreptului. În această ramură a științei juridice, plecându-se de la premisa fundamentală că „*Subiectele raporturilor juridice sunt numai oamenii, luați ca indivizi sau organizați, conduita umană fiind unicul obiect al reglementării juridice*”, se ajunge la precizarea că „*prin subiect al raportului juridic sau subiect de drept se înțeleg participanții la raporturile juridice, care, dispunând de capacitate juridică, pot fi titulari de drepturi și obligații, ce formează conținutul raporturilor juridice*”¹. Față de acest concept general, subiectul de drept civil poate fi definit ca fiind „*acea specie de subiect de drept care cuprinde persoana fizică și persoana juridică, în calitate de titulari de drepturi subiective și obligații civile*”². Mai menționăm că, în limbajul juridic curent, se folosește și formularea: „*Subiectele de drept civil sunt persoanele (subînțelegându-se ambele categorii de persoane: fizice și juridice)*”³.

Calitatea de a fi titular de drepturi și obligații nu înseamnă decât aptitudinea subiectului – persoană fizică – persoană juridică – de a avea drepturi și obligații și în general se exprimă prin noțiunea de „*subiect de drept*”. Tot astfel, calitatea juridică a individului ori grupării de oameni de a avea drepturi și obligații, în general, se

¹ M. Luburici, *Teoria generală a dreptului*. București, 1996, p. 83 și urm.; N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1996, p. 286; I. Ceterchi, I. Craiovan, *Introducere în Teoria generală a dreptului*, București, 1992, p. 115.

² Gh. Beleiu, *op. cit.*, 1998, p. 75.

³ Uneori cuvintele „*persoană*” și „*persoanele*” cuprind referirea numai la om, luat individual, ca subiect de drept (și aceasta nu numai în drept, ci și în vorbirea obișnuită; sensul în care se utilizează, un termen sau altul rezultă din contextul în care este folosit).